

Att förebygga läkemedelsrelaterade problem. Ökad läkemedelssäkerhet för individer med kognitiv svikt genom optimerat arbetssätt mellan omvårdnadspersonal och patientansvarig läkare.

Sammanfattning av projektet

Många läkemedelsrelaterade problem som drabbar äldre individer är möjliga att förebygga. Alla aktörer i teamet runt den äldre och kognitivt sviktande patienten har ett ansvar för att arbeta mot ökad säkerhet i individens läkemedelsbehandling. Det kan t.ex. vara genom att följa rutiner med dokumenterad effekt på patientsäkerhet, identifiera risksituationer och kommunicera dessa eller genom att utbilda patienten själv kring läkemedelshantering. Detta projekt belyser sjuksköterskors och icke-legitimerad omvårdnadspersonals roll för optimerad läkemedelssäkerhet i samverkan med patientansvarig läkare, i syfte att införa arbetssätt som minskar läkemedelsrelaterade problem.

Varför behövs denna forskning?

Trots att läkemedel i grunden bidrar till ökad hälsa och livskvalitet, är läkemedelsrelaterade problem vanliga bland äldre. Dessa kan tex vara biverkningar, felaktig dosering eller missförstånd om behandling.

Äldre och multisjuka patienter har en ökad sårbarhet för läkemedelsrelaterade problem. Den som dessutom har en kognitiv svikt har svårare att själv identifiera och rapportera biverkningar. För den som har hjälp från kommunal vård det naturligtvis viktigt att personal som hanterar äldre vårdtagares mediciner också har kompetens att identifiera eventuella problem eller symtom på biverkningar och föra denna information vidare till ansvarig sjuksköterska/läkare för åtgärd. I nuläget delegeras dock en betydande del av läkemedelshanteringen till icke-legitimerad personal utan att kunskap för att utföra uppgiften säkerställs eller följs upp.

Äldremottagningar i primärvård erbjuder individer över 75 år som bor i ordinärt boende hjälp med sin hälsa och är anpassade efter äldres behov av vård, med syfte att skapa trygghet för äldre och närstående. Det är tidigare visat att läkemedelsrelaterade risksituationer är vanliga bland äldre i ordinärt boende och kognitiv svikt kan öka risken ytterligare. Sjuksköterskor på äldremottagningar har i sina möten med patienterna potential att identifiera läkemedelsrelaterade risksituationer, att kommunicera identifierade problem med patientansvarig läkare och att utbilda patienter om säker läkemedelshantering, men hur detta kan optimeras är tidigare inte undersökt vetenskapligt.

Vad vill vi undersöka och hur?

Första delstudien, som har sammanställts och skickats till internationell tidskrift och nu är under review, använde en mixad metod av enkät och enskilda intervjuer med icke-legitimerad personal som arbetar på utvalda särskilda boenden (sjukhem) i Region Skåne och intervjumaterialet analyserades med s.k. kvalitativ innehållsanalys. Studien utforskade den egenupplevda kunskapen om äldres kroppsliga förutsättningar vid läkemedelsbehandling och om olika läkemedelsgrupper, samt tankar om fortbildning och kunskapshöjande arbetssätt. Sammanfattningsvis visade studien att undersköterskor på sjukhem har en tydlig yrkesroll men olika tankar kring läkemedelsbehandling och kunskap. De har en viktig uppgift som sjuksköterskans observatör för ökad patientsäkerhet. Samarbete och feedback inom ramen för läkarronder på sjukhem är ett ypperligt tillfälle att öka kunskapen hos undersköterskor och att utnyttja deras kännedom om vårdtagarnas mående för säker läkemedelsuppföljning.

Delstudie två bygger på fokusgruppsintervjuer med sjuksköterskor som arbetar på olika äldrevårdsmottagningar i Primärvården Skåne. Intervjuerna utforskar sjuksköterskornas uppfattning om och erfarenhet av i vilken omfattning de kan bidra till ökad läkemedelssäkerhet för mottagningens patienter och på vilket sätt. Modeller för samarbete med patientansvarig läkare och

för patientutbildning berörs samt öppna frågor kring nuvarande arbetssätt. Materialet analyseras med s.k. kvalitativ innehållsanalys.

Betydelse

Att minska mängden läkemedelsrelaterade problem har naturligtvis främst betydelse för den äldre individens hälsa och livskvalitet men också för samhället i form av minskade kostnader för onödig sjukvårdskonsumtion. Genom optimerad information och fortbildning för att öka kunskap hos vårdpersonal, närstående och patienter, samt genom att arbeta systematiskt med att införa utvärderade arbetssätt kan önskade effekter av läkemedel förebyggas.